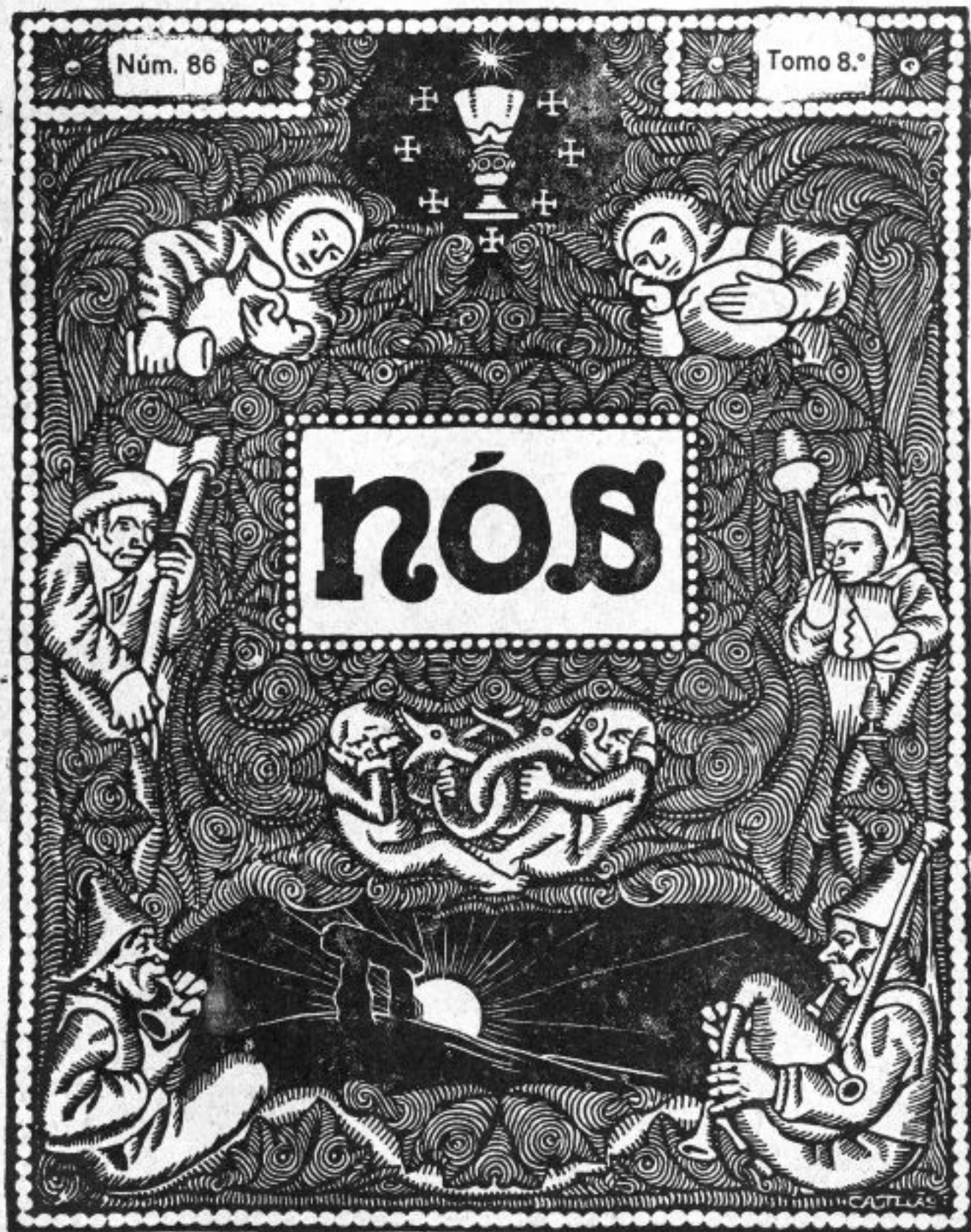

Núm. 86

Tomo 8.º

nóss

CATLÁS

BOLETÍN MENSUAL
da
CULTURA GALEGA

Direitor Literario
Vicente Risco

Direitor Artístico
Alfonso R. Castelao

Administrador
ANXEL CASAL

DIRECCIÓN E REDACCIÓN:

Sto. Domingo, 47—OURENSE

ADEMINISTRACIÓN:

—A CRUÑA

ABONAMENTO

NOTA

Doce números, na Península 6'00 pesetas.

Fora da Península 8'00 .

Número solto 0'70 .

Este boletín non publicará máis orixinais qu'os que foran directamente solicitados pol-a Dirección. Tampouco se fai solidario das ideas n-eles emitidas, a non ser das que por non iren rubradas, enténdense que son da Redacción.

Os pagos son adiantados e os gastos de xiro de conta dos suscritores.

SUMARIO

Inno alla Galizia, pol-o P. Celestino García Romero † — TRADUCCIÓN DE GUIDO BATELLI.

Leabhar Gabhála, Libro das Conquistas d'Irlanda.

San Francisco pregando os paxariños, traducción do Poema de Mosen X. Verdader por Xosé M. CABADA.

Da Alemaña, por VICENTE RISCO.

Os homes, os feitos as verbas, pol-a REDACCIÓN.

IMPRESA "NÓS"

Facturas - Estados - Libros - Revistas
e toda crás de traballos tipográficos

Trasmitanos os seus encárgos

Hortas, 20

SANTIAGO

Vicente Risco

Abogado

Sanlo Domingo, 47-2.º

Ourense

BOLETIN MENSUAL DA CULTURA GALEGA

Ano XIII

Ourense 15 de Febreiro do 1931

Núm. 86

I N N O A L L A G A L I Z I A

Cantiamo la Galizia, la terra deliziosa
che veste eternamente un manto d'erbe e fior,
che mostrasi à suoi figli qual madre generosa,
ed anche ai forastieri offre delizia e amor.

Cantiamo la Galizia, cantiamola, ragazzi,
terra miglior nel mondo niuno puô mai trovar,
é dolce come agnello, più dolce dell'abbraccio
che al figlio suo lontano la madre suol serbar.

Tien boschi tanto folti in cui non entra pioggia
ed alberete fresche dove non passa il sol,
tien valli e tien dirupi ed ha pinete immense
che di sua mano Iddio pose nel nostro suol.

Di temperato cielo é ricca la Galizia,
il freddo non v'uccide né bruciavi l'ardor,
i venti che qui giungono vi calano amorosi
e scendono al suo piede a dirle il loro amor.

Per questo son fiorite le valli di Galizia
e tutti i suoi sentieri adorni son di fior,
distendonvi un tappeto, un manto variopinto,
e al pari dell'estate, di verno danno odor.

Cantiamo la Galizia quanti la conosciamo,
cantiamo la Galizia quanti qui san cantar,
ch'é il più lieto paese che esista in questo mondo,
la terra più gioconda che Dio volle crear!

Il sole che l'allegra dimostrasi giulivo
vedendo tante rose di splendidi color,
la bacia del suo riso, mirando tanto verde
e sovra ogni sentiero la croce del Signor!

Qual pecorelle manse qui sono le fumanne,
i venti non le túrbano, ma l'onde a bacià van
e póngonsi seduti á piedi degli ontani
a favellar d'amore e lì tranquilli stan.

Cantatemi Galizia quanti sapete d'ella,
cantate la Galizia quanti qui san cantar,
quanti nel petto avete amore a cose belle,
voi che del Cielo un giorno udiste favellar!

Se i monti vi son alti, é perché su nel cielo
le cose di Galizia amano raccontar,
e levano gli aromi dei fiori nel lor canto,
come la madre il figlio quando lo vuol cullar.

Che splendide pinete sui monti di Galizia,
e quant'altre potrebbero sovr'essi prosperar,
se furon la corona di tutti i suoi signori,
a quanti poverelli il pan potrebbero dar!

Senza confine i boschi e sempre verdeggianti,
par che la terra intera cerchino d'ombreggiar,
all'ombra delle piante invitano i suoi figli
perché sereni vengano a ridere a danzar.

Cantatemi Galizia quanti sapete d'ella,
cantate la Galizia quanti qui san cantar,
chi di profeta al labro sa modular la tromba,
e chi su una zampogna di canne sa suonar!

I figli suoi dispersi il mondo han riempito
di beni e di ricchezze, di nome e di splendor,
e quando dè lor fatti qualcuno fa memoria
s'arresta per udirli attento fino il Sol.

Cantate, miei gallegghi, orsú con tutta l'alma,
la terra benedetta che il Cielo ci donò,
con rivi d'acqua chiara sopra l'arene d'oro
con baie quete e calme che Dio per noi creò.

Cantatemi Galizia quanti sapete d'ella,
quanti nel petto vostro levate alcun valor,
e quanti ora qui siamo, le nostre mani in alto,
guiriam la nostra terra portar sempre nel cuor!

P. CELESTINO GARCIA ROMERO

traduzione di Guido Battelli
Coimbra, marzo 1931.

A historia d'El-Rei Breogán e dos fillos de Mil, asegún o Leabhar Gabhala

Semella que o primeiro historiador galego qu'utilizou as fontes irlandesas referentes á expedición dos galegos á illa d'Eirín, foi o P. Alvarez Sotelo, profesor do Colegio d'Irlandeses de Compostela. Supón Murguía qu'o P. Sotelo utilizou principalmente o *Leabhar Gabhala* e o *Libro dos catro Mestres*. «Por lo demás, —escribe— nada más cierto que leyendo lo que escribe referente al asunto, se ve claramente que las noticias de que se vale están tomadas de ambos tratados, en especial del primero, y se halla todo ello redactado casi en los mismos términos que acabamos de consignar». (1)

O mesmo Murguía pol-a súa banda, pra falar da historia de Breogán e dos seus fillos, botou man do *Leabhar Gabhala*, do que cita unha edición francesa. (2)

«O *Lebor Gabala* (*Leabhar Gabhala*) «Libro das conquistas d'Irlanda» —di un dos mais autorizados celtistas do noso tempo, o Prof. Thurneysen—é, na súa forma máis antiga, esencialmente unha prosificación de varias poésias «históricas» de Gille Caemhain—o Caemhan que citan Murguía e Vilanova— (3) das que unha procede do ano 1072, con relación a poucas outras fontes. Nasceu, coma enriba, p. 35 foi ouservado, arredor do 1168 ou un século antes, e contén toda a historia d'Irlanda dende Noé (despois d'Adán) deic'ao tempo da súa redacción, en parte, por certo, somentes en forma de loitas de reis». (4)

En col do contido do *Leabhar Gabhala* e da súa derradeira redacción, veleiquí o

que di o ilustre profesor irlandés Douglas Hyde (1): «O ciclo d'historias mitolóxicas que s'agrupan arredor das primeiras invasións d'Eirín están espalladamente representadas nos manuscritos irlandeses. Non somentes é menor o seu número, mais a súa sustancia é mais confusa qu'a d'outros ciclos. Pra o mitólogo comparativo e o folklorista, así e todo, elas son cecais as mais intresantes de todas, e botan mais luz que ningunha das outras sobr'as primitivas ideas religiosas da raza. As mais das sagas conectadas co-iste ciclo premilesián, somentes se poden atopar agora en breves estraustos conservadas no *Leabhar Gabhala* («L'yowar (rimando con *hour*) gow-awla, the book of the takings or holdings of Ireland») ou libro das Invasións d'Irlanda, do que longos anacos eisisten nos libros de Leinster e Ballymote, e que Michael O'Cleary (recollendo total-as fontes que poden recoller no seu día) reescreveu arredor do ano 1630».

Tendo en conta a importancia considerábele que pra nós ten iste libro, no referente á invasión dos Milesians ou Brigantíños na Irlanda, imos publicar eiquí a versión galega dos capítulos XI, XII e XIII, que son os que á raza de Breogán se refiren.

Esta versión está collida da autorizada versión inglesa de Macalister e Mac Neill, que se pode comparar co texto gaélico qu'a acompaña. A qu'ofercemos eiquí ao público galego está feita o mais literal que foi posíbele, e está ademais ben contrastada e comprobada.

(1) *Historia de Galicia*, 2.^a ed., Cruña, MCMI, p. 506.

(2) *Ibid.* p. 497, nota.

(3) *Ibid.* p. 496, e *Ibernia Fenicia*, respectivamente.

(4) *Die Irische Helden und Könige bis 17 Jahrhundert*, Halle, 1921.

(1) *A Literary History of Ireland, from earliest Times to the Present Day*, London, T. Fischer Unwin, Paternoster Sq. 1899.

L E A B H A R G A B H Á L A

LIBRO DAS CONQUISTAS D'IRLANDA

CAPÍTULO XI

A ocupación dos fillos de Mil

(Gabhéil Chloinne Miledh)

122. Unha vez que temos referido a ocupación de Ceasair, primeiro, que tomou Irlanda enantes do dioibo, e das catro ocupacións que houbo despois do dioibo, da caste de Aitheacht fillo de Magog, fillo de Japhet, fillo de Noé — estas son as catro ocupacións: Partholon, Neimhedh, Fir Bolg, Tuatha Dé Danann (1) é justo que contemos seguidamente o da caste do fillo que foi o mais nobre dos fillos de Magog, de nome, Baath e da sua caste, que tomou a Scythia grega o patrimonio dos fillos de Magog; despoixas foi a Egipto; de novo á Scythia; logo ao Gaethlaighe; despois d'isto á Hespacia; logo á Scythia; a Egipto; á Hespacia outra vez; e logo á Irlanda; e coma eles tomárona contr'os Tuatha De Danann; e a historia dos reis que tomaron a Irlanda d'iles, un após d'outro co número dos seus anos dende Eremon a Mael-Shechlainn Mor, fillo de Domhnaill.

Dende Adam ata qu'os fillos de Mil tomaron Irlanda, 3500.

Dend'o dioibo ata qu'os fillos de Mil viñeron a Irlanda, 1258.

123. Noé dividen o mundo en tres partes antr'os seus fillos Sem, Cham e Japhet. Sem sobr'o meio da Asia, dend'o río Euphrates deica o extremo leste do mundo; Cham sobr'a Africa e a metade sul da Asia; Japhet sobr'a metade norte da Asia e toda a Europa. Japhet, fillo de Noé, fillo de Lamech, fillo de Mathusalem, fillo d'Enoch, fillo de Jared, fillo de Mahaleel, fillo de Cainán, fillo d'Enós, fillo de Seth, fillo d'Adam. Agora Japhet; veleiqui os seus fillos: Gomer, Magog, Thiras, Javán, Mesech, Madai e Tubal.

124. Canto a Magog, fillo de Japhet, viveu na Scythia grega. Cinco fillos tivo Magog: Baath, Ibath, Barachán, Emoth e Aithecht. Da castimonia d'Aithecht foron as conquistas que temos relatado, exente a de Ceasair sementes. Baath o primeiro fillo de Magog, seu fillo foi Fenius Farsaidh. Iste Fenius era un dos principais chefes qu'había cando foi da construción da Torre de Nemrod. Fenius tivo dous fillos: Naenbal e Nel. Iste Naenbal, o seu pai Fenius deixoulle a autoridade sobr'a Scythia atrás d'il, cand'il iba pr'a Torre. Tocantes a Nel, o outro fillo de Fenius, nacera na Torre. Foi instruído nos varios lingoages que foron arredados na Torre, porque deica entón non había ningún, senon era o primitivo lingoage, hebreo, sementes. Fenius entón volveu á Scythia outra vez, cando todos espalláronse dend'a Torre, así que colleu ali o reinado; ata que morreu ao cabo de corenta anos dend'aquello, e deixou o reino da Scythia ao seu fillo, Naenbal.

(1) Macalister (*The Archaeology of Ireland*, London, 1928, p. 27) identifica as cinco invasións post-diluvias d'Irlanda coas antigas poboacións da insua: «Pasando por alto as historias antediluvianas—das que a lenda de Ceasair non é mais qu'unha de tantas—podemos cecais identificar o pobo de Partholon, o de Nemed o os Fir Bolg coas varias tradicións do pobo aborixe da idade do bronce; os fillos de Mil co pobo céltico; e os Tuatha Dé Danann, que eran certamente seres sobrenaturais, coma os deuses qu'os celtas trouxeron coles». Os Tuatha De Danann veñen jogar no folclore irlandés un rol semellante ao dos nosos mouros encantados. Tocantes aos Fir Bolg, algúns ven n'elles certa relación cos iberos e bereberes, e a lenda sponlles o térense adicado ás artes da feitiçería e magia negra. Asegún algunhas versións, sobreviviron á desaparición dos Tuatha De Danann, e aliáronse cos Milesians, chegando a teren un rei da sua caste. Sobre d'estas cousas todas pódese consultar tamén R. Rolt Brash, *The Ogam Inscribed Monuments of the British Islands*, London, 1872.

125. Iste Fenius que deixamos mencionado, foi o que mandou setenta e dous estudantes pol-o mundo, deprenderen todas as linguas, ata que lles trouxeron todas juntas a il a un lugar despois qu'as deprenderon. Il despois forneceulles mantenza e vestimenta, os sete anos d'estudo e os tres anos de colocación; e aquíl Nel foi instruído en todas as linguas ata qu'as deprende e foi soado mais que todos os nobres de todo o largo da súa terra. Cando o rei d'Egipto Pharaoh Cingeres ouviu o que tiña feito, convidouno a ir onda il, en consideración ao grandor da súa coñecencia, abelencia e instrucción. Nel aceptou o convite, e despois estando unha vez no Egipto, o Pharaoh que é o rei d'Egipto, deulle a súa filla Scota por muller, con herdamento e terra. Entón Scota deu un fillo a Nel, Gaedheal Glas seu nome. Iste son os tres nomes dos quales os descendentes d'iste Gaedheal son nomeados, Fenius, Scota e Gaedheal. Feni é o seu nome por Fenius; Scots de Scota filla do rei d'Egipto, que era a muller de Nel, e Gaedhil de Gaedheal, fillo de Niul, fillo de Fenius Farsaidh.

126. Asina que pra comprobar estes vellos nomes dise aquilo:

Feni, de Fenius foron chamados iles
unha verba con ensino;
Gaedhil de Gaedheal Glas foron chamados,
Scots de Scota. (1)

127. Agora Nel viveu cara ao Sul do Egipto, en Capachirunt (Pi-Hahiroth, *Exodo*, XIV, 2) nas beiras do Mar Bermello, que é chamado o *Mare Rubrum*. Era aquíl o tempo en qu'os Fillos d'Israel fugiron da escravitude egipcia na qu'estaban baixo do Pharaon; asina eles chegaron á terra onde estaba Nel, fillo de Fenius, na veira do Mar Bermello. Nel foi onda iles pra saber quen eran; e Aaron, fillo d'Anaram irmán de Moisés, atopouno nos lindeiros do hóspede.

Falaron un co outro. Aaron refireu as súas aventuras e manifestoulle os mirages

que Deus obrou por meio de Moisés na terra d'Egipto, en rescate da servidume do pobo d'Israel; antr'iles estaban as consabidas dez pragas que caíron riba d'iles (1), das que tanta gente pereceu. Aaron e mais Nel fixeron un trato e amizade antre si despois d'isto. Nel decatouse con pesar d'esprito da acorante calamidade que lles fora imposta e o grandor da necesidade en que s'achaban, e prometeu partir co-iles todos os bens do seu poder namentras iles estiveran na súa veciñanza. E co-a mesma, arredáronse.

128. Aaron foi onda Moisés despois d'isto, e refireulle a cordial benvida que Nel, fillo de Fenius lles dera, e todo o ben que lles prometera namentras estiveran na súa compañía. Moisés ficou moi obrigado pra Nel pol-a súa amizade. Non embargante cando Nel s'arredou d'Aaron, foi ao seu pobo e refireulle as novas dos Fillos d'Israel, e os apertos en que s'achaban. Ademais contoulles coma il contraguera amizade coiles e que lles había mandar dons de mantenza e provisión. E com'o dixera, así o fixo. Moisés e Aaron, co seu pobo ficaron moi agradecidos por aquilo.

129. Agora, iste Gaedheal, a quen temos mencionado, era un rapaciño pequeno n-aquíl tempo, e aconteceu qu'unha serpe pezoñenta feríuno todo arredor, tanto qu'a morte andaba preto d'il, e todos espantados de que fora morrer d'aquelo, a non ser que fora salvado ben aixiña. O seu pobo díxolle a Nel que debía levar o pequeno a Moisés, ja qu'iles fixeran pauto, e já que sabían das maravillas e grandes mirages que Deus operaba por il deica entón. Así se fixo; Moisés fixo unha acesa e diligente pregaría a Deus cando o neno chegou cabo d'il, e bateu co-a famosa vara na serpe ata qu'a tronzou en duas. O neno sandou d'unha sentada. Había un anel verde no seu corpo por onde a serpe s'aplicara a il, todo d'arredor, dende d'aquela deica a súa morte, de geito que iste *Glas* («Green») (2) quedoulle coma nomeada. Moisés deixou por virtudes e gracias ao neno Gaedheal que ningunha serpe pezoñenta poidera nacer dende entón, nen a il,

(1) D'istes Feni tiraron o seu nome os *Fenians*, revolucionarios nacionalistas irlandeses do século XIX, que formaban unha forte sociedade secreta organizada militarmente por John O'Mahony en Norteamérica e por T. Stephens na Irlanda pol-os anos 1861 e 1862.

(1) Dos egipcios.

(2) Verde.

nen a ningún da súa castimonia, pra sempre; e que ningunha serpe pezoñenta poidera vivir ond'a súa castimonia vivira despois d'il; e que moitos reis e sobre-reis, santos e justos habían nacer da súa raza após d'il. Veleiquí a causa pol-a que non hai nunca ningunha serpe pezoñenta na Irlanda. (1)

130. Despois d'isto, Nel díxolle a Moisés: «Pharaon virá a nós e asoballaranos en punimento da nosa amizade convosco, e a benvida que nós vos demos, e porque nós non vos presequimos nen vos detivemos». «Ven conosco con todo o teu pobo» díxo' Moisés, «se queredes, e quedai pra sempre conosco, e cando teñamos á terra que Deus nos prometeu, procurareivos unha parte d'ela; ora, se queredes millor qu'eu vos dea algú dos barcos de Pharaón, de geito qu'estean ao

voso mandado pra fuxirdes antes que veñan os egipcios, namentras non sabedes que nós e iles arredámonos un do outro».

131. Conviñeron en qu'os barcos estarían na posesión d'iles (1), anque foran os fillos d'Israel quen llos pillaron ao Pharaon, pra que os egipcios non poideran atopar equipos pra navegaren atrás d'iles e solprendelos. Nei marchou con todo o seu pobo pol-o mar adiante, nos devanditos barcos, aquela noite, namentras non souperon qu'os nemigos s'arredaran un do outro á mañá; e foron pol-o estreito do mar deica qu'os fillos d'Israel tiveron marchado a pé enxoiro atravesando o Mar Bermello, e deica que Pharaon co-a súa tropa non foron asolagados cando atentaba d'os ir seguindo. Veleiquí a conta dos qu'ali foron solagados: seis centos guerreiros de carro, cincoenta mil d'acabalo e douscentos mil d'apé. Cando Nel soupo d'esta sorte do Pharaon co seu pobo, tornou de novo ao seu propio Estado, porque non tiña medo ningún d'il, já qu'os egipcios foran de tal geito asolagados; e viveu alí deica a súa morte.

132. Gaedheal Glas, fillo de Nel, colleu o goberno e forte supremacia no devandito Estado, Capachirunt despois da morte do seu pai. Un fillo lle nacera a Gaedheal no Egipto, qu'era Easru. Foi criado ata que podedu levar as armas, e tomou o mesmo principado despois da morte do pai. Iste Easru tivo un fillo principal, Sru seu nome. Sobre pasou aos guerreiros do seu tempo en valentía e heroísmo. Easru morreu despois d'unha estación, e o seu fillo Sru colleu o principado despois d'il.

(1) Do pobo de Nel.

(1) Cf. esta tradición co-a recollida por Rufo Feste Avieno, na *Ora Marítima*, versos 155-157, de teren sido os Oestrímnios, antigos habitantes pre-céltigos de Galiza, botados fora por unha invasión de serpentes, e a interpretación que fai Schulten, d'iste pasaxe, identificando as serpentes (en grego *sepes*) cos *Saefes*, primeiros invasores céltigos de Galiza segundo Bosch Gimpera (*Ensayo de una reconstrucción de la Etnología prehistórica de la Península Ibérica*, Santander, 1922, p. 79), ampramente desenvolvida por Florentino L. Caevilas e Fermín Bouza Brey en *Os Oestrímnios, os Saefes e a Ofiolatría en Galiza*, sep. do vol. II dos *Archivos do Seminario d'Estudos Galegos*, Santiago de Compostela, 1929. N'iste traballo hai interesantísimas observacións e consideracións en col do culto das serpes en Galiza, suas supervivencias e lendas e tradicións co-ll relacionadas. Unha d'elas, de Santa Ulla de Fermentillo, Guimarães, Minho, Portugal, fala d'unha néfada de serpes, que estaban debaixo da terra e fixeron fugir aos buscadores do tesouro (ob. cit. p. 145). Unha lenda irlandesa di tamén que houbo un tempo en qu'a Irlanda estivo tan enfeitada de serpes, que os habitantes tiveron que facer casas ergueitas sobre pilotes, e dende alí colleren de comer con forcadás; ata que ven San Patricio e matounas todas, senon foi a maior de todas, que ficou viva, e era o demo. Tylor recolle outra asegún a que, na Irlanda hai cobras convertidas en pedras por San Patricio, e había mercaderes ingleses qu'iban buscar terra a Irlanda pra botala nos seus jardins e protegelas asína contra as bestas pezoñentas ou matalas.

Está no prelo

O DERRADEIRO AMORE

Novela, por Aurelio Ribalta.

San Francisco pregando ôs paxariños

(Do Poemu en catalán «San Francesch» de Mosén, X. Verdaguer.)

Camifia o Apóstol do amor
por unha fraga da Italia;
i-o amor que él ten a Xesús
xa non lle colle na i-alma.
Fálalle ôs ríos e ás froles,
e ôs piñeiríños se abraza
o eisilado Serafin
que ten do ceo añoranza.
Antre ledos rechouchíos
os paxaros o acompañan;
os que aledan o arboredo
revoan de galla en galla
e os que pol-o ceo voan
atentos no aire pairan.
Francisco por lles falar
baixo un carballo se para.
Uns sobre a herba se pousan,
outros sobre o touzal baixan,
póndose os máis cariñosos
sobre os seus xionllos i-espaldas.
Hai un sobre cada herbiña
e moitos en cada galla.
—«Irmáns paxariños —dilles—
‘Canto o criador vos ama!
Sin sementeiras nin segas
na vosa mesa non fallan
sementes de homíldes herbas,
da fonte pingotas d’auga
si no cálix das froliñas
querêis beber a rosada.
Coser e fiar non sabedes,
mais Deus vos veste e vos calza
e voso traxe e calzado
valen mais que d’ouro e prata.
Por leito vos dona un gromo,
as follas por sobrecamas,
ceo e terra por gaiola,
por niño fermosas fragas.
Paxariños, meus irmáns,
‘canto o criador vos ama!’

Amádeo, pois, tamén vós,
que amor con amor se paga;
cantálle ô caír da tarde,
cantádelle na alborada
do amor a cántiga doce
que os homes tén olvidada!»—
As aves así pregando,
San Francisco se estasiaba.
Elas, por reverencial-o,
suas cabeciñas abaixan;
a anduriña alarga o colo,
a perdiz estende as alas,
i-erguendo ô ceo seus ollos,
abre o peteiro a colandra;
fai a roda o paxarel,
saltarica a cogullada,
erguendo e baixando ón tempo
sua capucha franciscana.
Cando Francisco as beizoa,
de amor chian e salaian
i-algún reiseñor diviño
doceos arpexos espalla.
Do sagro sino que él fai
collen a forma en bandada
e voan cantando ô ceo
como unha cruz que se agranda
dende Nacente a Poñente
dende o Sur á tramontana.
Así a Cruz de Xesús
que o Mártir de amor abraza
será erguida en todo o mundo
pol-os fillos da Seráfica,
que probes coma os paxaros,
xa por montes e valgadas
de amor a cántiga doce,
do home esquencida, cantan.

XOSÉ M. CABADA VÁZQUEZ

Pazo de Raxoi, Santiago.

D A A L E M A Ñ A

POR VICENTE RISCO

II.—O RHIN.

(Proseguimento)

DE HERGENRATH (AACHEN)
A COLOÑA.

Hergenrath é unha das estacións d'Aachen, Aix-la-Chapelle ou Aquisgram, coma queirades, a vila carolingia, imperial, paneuropea d'antr'os séculos VIII e IX, da que somentes podo recoller a resoanza histórica do nome. Cando Calromagno gorentaba demorar n'ela, foi cand'o milagre fixo xurdir a Estrela do Apóstolo. A sôma imperial de Calromagno deita leendaria e simbólica juntamente sobre Aquisgram e Compostela.

Mais arestora, pra min, Aquisgran non é mais que Hergenrath, e Hergenrath non é mais qu'a alfândega.

Ao porme a falar no meu alemán co que recolle os boletos, os tres alemás que veñen comigo intervenñen. Pergúntanme se son francés ou belga. Ao decirlle que son hespañol, o elegante do ollo enloitado amóstrame unha *Kölnische Zeitung* que trai en letras grosas a chegada do Zeppelin a Sevilla. Se non decata, crar'está de que Sevilla é pra min tan exótica coma Aachen. Estivemos unha miga falando no andén. Despois rubímos pr'abrirnos as valijas, e chegan os da alfândega. Pouco miran mais eu pergunteilhes que facía co meu baúl; coma me non lembraba d'outra verba, chameille caixa: dizenlle que traguia *eine grosse Kiste*... O elegante do ollo enloitado enmendoume moi fino:

—*Einen grossen Koffer*.

E tiven que baixar. Antr'un mozo e mais eu desenleamos o *grossen Koffer*—que soílo ao demo se l'ocorre viajar co-ise canfornio—abrin, dixeran que non levaba mais que *gebrauchte Sachen*, e volvíu pechar e o mozo a enlevar.

Non iba mais baúl qu'o meu, e non debe-

ra d'ir ningún. Un baúl é de cote unha cruz pra o viageiro: vai sempre cheo de moitos mais kilos d'inquedanzas e coidados qu'os que poidan pesal-a roupa barata e se cadra repasada que leva dentro. Os kilos pesan nas costas dos mozos, pero moito mais nos miolos do viageiro, que ten que pagalo exceso, o mozo, a facturación onde non dan kilos, coma n'Allemaña, a consigna, ten que ter man de non perdel-o talón, de ter tempo pra facturar, etc. E despois, o mais pra que sirve, é pra se sentar n-il.

Así e todo, voltei satisfeito ao vagon, e seguimos cara Colón. Poucas lembranzas teño tan confusas com'a d'iste anaco de camiño. Tan confusa e tan griseira, que vai desaparecendo apresa. Se cadra despois, lembranzas soltas: tal casa, tal ponte, reviven desencaixadas do seu sitio, e resulta qu'as vai un encaixar n-outro lado calquera. Son as mafias do trasno, que non anda somentes pol-a casa, fora de nós, senon qu'anda tamén por adentro do noso espírito, e arma todos ises ensarillados no noso pensamento—qu'a psicoanálise quer logo devanar—com'un gatiño novo que joga c'un novelo. O trasno non trastexa somentes nos cazolos da espeteira, mais tamén coas nosas idcias, que volve e revolve coma lle cadra. Somentes por brincadeira, pensamos nós, mais se cadra esas cousas todas teñen un fito que nós descoñecemos, e que pode ter un valor tamén pra nós descoñecido.

COLOÑA.

Chegamos a Köln. Eiquí si qu'emprincaron as dificultades e os trabucamentos. Estación imensa—ao menos talmente me pareceu—severa, ferreña, escura, inzada de le-

treiros en negras letras de rótulo sobre fondo branco: *Ausgang, Eingang, Ankunft, Auskunft, Bahnsteig A, Bahnsteig B, Bahnsteig C...* Ben: o alfabeto inteiro de Behnsteig. Debaixo, por enriba, a seguidas dos letreiros, grandes flechas negras que mais qu'indicar, semella qu'ordean e mandan. N-Alemaña non compre perguntar nada, porque todo anda escrito pol-as paredes. Ora que, crar'está, compre primeiro qu'a un se ll'ocurra ollar pr'aos letreiros, senón, adiós. E coma nas estaciós hespañolas non hai d'iso, senón somente uns sinais misteriosos que non entenden mais qu'os ferroviarios, que d'iste geito s'aseguran a sua superioridade sobr'os viaxeiros, pois resulta que despoixas vimos eiquí, e non agardamos qu'os alemás señan tan finos e corteses que nos teñan ata mapas e guías dos camiños de ferro postas en cada andén, pra qu'un se poida enteirar de todo'os tréus qu'entran e saen, con horas e prezo, nen qu'aínda por riba, indo un no vagon, veña ao millor un empregado calquera, e lle meta a un na man un *Fahrplan*, e calquera pensa en precurar letreiros indicadores.

E aínda hai outra cousa: os galegos—por culpa tamén dos costumes hespañoles—somos desconfiados; un galego endejamais está seguro d'unha cousa, se lla non dixerón tres ou catro veces persoas diferentes. A un galego lle non abonda c'un soílo abogado, c'un soílo médeco, c'un soílo empregado do camiño de ferro; ten que pregunta-la mesma cousa a tres ou catro, e se pode ser, que non seipa un que lle preguntou ao outro. E se cadra, despois de tomar consello de cinco ou seis, e de lle dar cen voltas, revoltas e viravoltas a cada un dos recollidos, arremata por non seguir ningún, e facer o qu'a il lle sai d'adentro, e case sempre atina. O galego é de cote un hiper crítico, o qual ténselle aposto coma chata injustamente. A min paréce-me tan ben a hiper crítica galega, qu'adoito practicala de cotío, e com'ademais, canto mais longe un está de Galiza, mais galego é, pois resulta que redobla un as precaucións aínda.

Concedo qu'onde se non pode andar co-esas andrómenas é precisamente na estación do camiño de ferro, e menos na Hespaña, onde s'un expón a perdel-o tren e non ter outro por abondo d'información. N-Alemaña, porén,

hai tréus mais ben de mais que de menos, e pódese un deter mais pra s'informar.

Pois foi o qu'eu fixen: pregunta d'acó, pregunta d'acólá, a min índa me comprendían, mais eu a íles, nen tan xiquera unha verba. A forza d'ir e volver, d'avanzar e recuar, atopei o *Depot* pra deixal-as valijas, que já me doían os brazos d'andalas carreando, e fiqui ceibe pra collelo-o tren de Bonn. Aínda me custou atopalo despacho de boletos, mais por fin pareceu, collín un pra Bonn, por 1'50 marcos. Mais cumpría atopalo tren de Bonn. Fun preguntando, e trabucando de cote a interpretación da resposta, e d'iste geito, rubín e baixei, coído eu, tod'o alfabeto d'andés, e non conseguía nunca saber s'iba ben, s'iba mal. Cheguei a sudar, a doerme dos pés... Pode que botara pra contra min algús juramentos... Mais a poder de facei-o parvo, fun deprendendo todol-os letreiros, sen fallar un. Estudei cos ollos, co magín e cos ócos unha brava leición d'alemán que me foi do meirande proveito pra d'alí adiante, e sen volver preguntar, atopei o andén e a hora do tren de Bonn.

Aínda había tempo. Baixei á sala d'espera de 3.ª longa, tristeira, escura, con pequenos luccús eléctricos na vouta, con mesas de pau e cadeiras, e un mostrador de bar. Dous ou tres viaxeiros bebían cervexa. Eu pedín un café. Un mozo cadrado con chaquetilla de barbeiro, decorado coa insíña internacional da servilleta no braza, manipulo do seu sacerdocio, tróuxome d'iso que n-Alemaña chaman café, tres anaquiños de zucre coma garabanzos postos n-un p'atiño d'ises das copas de licor, e un tarríño das bonecas onde collía unha bágoa d'un leite espeso e succulento. Semella qu'aquél leite vai ser pouco, e resulta qu'abonda, por qu'o café... non falmos d'il.

Alí estab'eu só, n-Alemaña, sen comprender a ninguén, case sen que me comprenderan a min. O meu desánimo era tan grande, a canseira, a negrura que m'envoltaba, a soedade que m'aterecía eran tan ruís, que me puña medo seguir adiante, e tentado estíven de dar volta... Así e todo...

Rematei o café, e desbotado por aquela sala con ar d'hospital, rubín desesprado ao andén. Alí estaba aínda o Dr. R. T. Falume en francés. Falamos da miña viaxe, de Berlín... Dixome que fose vel-a Catredal, qu'está

ahí ao lado, e qu'ainda tiña tempo de botar un rouso arredor, e aínda d'entrar. Entón fun.

Está saindo da estación a man esquerda. Ten a ventaxe d'estar toda inteira e cumprida, coas suas agullas, seus tres triples portais, seu ousó. Moderna é, mais é unha joia ojival, cecais sen ter ren d'extraordinario, mais precisamente por ser unha cousa tipo. Eu, se me mandaran pintar unha eireja ojival, coído que se me deixo levar da espontaneidade, pintaría a catedral de Colónia. Hai aínda pra isto unha razón: a primeira obra gótica qu'a min m'encheu de pasmo, foi precisamente a catedral de Colónia qu'eu vin n-ghunha gravura d'algún libro que non podo lembrar, e ficoume tan chantada no pensamento que por moito tempo, eu non concebín o ojival mais que realizado n-iste Domo, at'ao punto de que a soila verba «gótico» evocábame infaliblemente e escrusivamente, a Catedral de Colónia, e eu non concebía, ademais, que poidera haber cousa millor. E cando, despois, já medrado—porqu'isto era de rapaz—emprincipei a m'intresar pol-a arte, de primeiras, cando vía libros que falaban das mais importantes eirejas ojivais, estranábame moito qu'a de Colónia non aparecera en primeiro termo.

Já estaba ao pé d'ela. S'hei falar verdade, noxoume un pouco vela tan rematadiña; sigo pensando qu'é o gótico mais lanzal que coñezo, mais cecais coma secuencia d'isto mesmo, aseméllase mais da conta ao gótico moderno dos altares de pau. Colónia evoca Parderrubias.

Entrei. Estaba disposta pr'as Flores de Maio. Unha sorte de pinzerna vestido d'archimandrita armenio ou cousa así, de roupón escarlata e outo gorro de seda com'o dos mandaríns chinescos, evocación dos tempos do Príncipe-Arcebispo de Colónia, andaba recollendo unhas cordas qu'iban d'un pilar á parede. Semelloume oficio un pouco baixo pra un persoa de tan pomposa vestimenta e de tal volume de coengo com'o que tiña. Lembrei os barbeiros de tiara que rasuraban aos imperadores bizantinos. O Príncipe-Eleitor de Colónia, ben se poidera dar o pote de vestir aos seus pinzernas de cardeales.

Recei á Virxe de Maio, que presidía a nave, e ollei a fermosa perspectiva e as lindas cristaleiras. Ao saír, pasei por ond'ús carros

eléctricos. Agardándoos había moitas rapazas de boinas brancas e brazos ao len, non todas guapas, todas riseiras e ledas, coloradas, cheas de frescura primaveira, millor aínda que se foran bonitas... As rapazas do Rhin! Rosas germánicas, que trunfan pol-a razón singela de qu'o maor e o mais natural engado das mulleres está na sua semellanza co-as froles.

Collín o tren de Bonn. Colónia quedou atrás. Campos con vacas, casas con caraute, bosque...

BONN.

Chovía unha miga cand'eu entrei en Bonn, e así e todo, a vila semellaba leda e ridente. Era aínda día craro. Fun andando dend'a estación deica chegar á Market Platz. Ruas un pouco antigas, cheas de tendas preciosas, moita gente pol-as ruas, autos bruñidos e rapazas con boina branca. En todo unha expresión d'alegría.

No meio da Market Platz había un *Schupo* termendo da circulación, coas suas mans enfundadas en neve. Abeireime d'il pra precurar onde cadraba Coburgerstrasse. riquei parvo diante d'aquél home imponente: esguío, loiro, gentil, aposto, fondos ollos d'azul craro e ergueito bigote d'ouro, facha distinta e fina, flamante uniforme, elegante capa azul de colo ergueito e engalonado, o estrano chaco dos *Schupos* qu'eu aínda non coñecía, e as suas botinas—«los tacones unidos, las puntas de los pies, separadas»—afincadas no asfalto formando escuadra, relucían mais que charol, e logo, o detalle marcial e cortesán a un tempo de descansal-a man no peito metendo o dedo por antre dous botós da guerrera... Cando se voltou pra min, todo cortés, levando a man levemente á beira do chaco, espertiguei pensando qu'en lugar d'un *Schupo* fora falar c'un Coronel. Ao ver qu'era estranxeiro, perguntoume se falaba inglés. Non foi a primeira nen a derradeira, ou os alemás non saben mais lingoa estranxeira qu'o inglés. ou pensan que é obriga de todo estranxeiro o ser inglés ou ao menos falar inglés. Resultou qu'o meu elegante *Schupo* nen era Coronel, nen sabía de Coburgerstrasse. E' pra desconfiar un pouco das aparências.

Boteime a andar unha miga amescado, e non era pra menos. Perguntei a todos: homes

Veñen de aparecer:

BEIRAMAR

Drama, por Armando Cotarelo.

CONTIÑOS DA TERRA

por M. García Barros (Ken Keirades).

CINCOENTA HOMES POR DEZ REÁS

(Segunda Edición), por CASTELAO.

VIEIROS

Versos, por R. Carballo Calero.

Está no prelo o volume XLV

N Ó S, Pubricazóns Galegas e Imprenta

GALICIA

¡Galicia! Nai e Señora,
sempre garimosa e forte;
preto e lexos; onte, agora,
mañán... na vida e na morte!

¡Galicia! ¡A Galicia santa
de romeiros e xuglares!
¡A de historia que abrilanta
a Tradición nos fogares!

¡A que suspende e namora
c-o inespricabre segredo
da gaita que rindo chora
e do alalá triste e ledol!

A que sabe as canturías
de Rodríguez do Padrón
e inda leva de Macías
a frecha no corazón!

A dos antigos mosteiros,
a dos pazos encantados,
a dos santos milagreiros
contra os entangarañados.

A das froridas valgadas,
a de barulleiro mar,
a das roibas alboradas
e as noiteñas de luar.

A dos toxos feridores,
a das rosas velaiñas,
a dos ventos berradores
e a das choivas mludifias.

A do Sar mairno e tristeiro,
pazo de almas enloitadas,
e o Miño casamenteiro
de trasnos, meigas e fadas.

A dos seráns campesiños,
a dos brillantes orballos,

a dos queixumes dos pinos
e as risadas dos carballos.

O pobo de outras edás,
traballador e guerreiro:
o das hirtas Irmandás,
do Medulio e do Cebreiro...!

¡Sempre Nai, sempre Señora,
con ledn ou cativa sorte;
preto e lexos; onte, agora,
mañán... na vida e na morte!

A facenda, o creto, a vida,
o fogar... itodo por ela!
Con Castela, ben querida;
aldraxada... ¡sin Castela!

¡Irmáns! Rubamos ó cume
desatrancando o camiño,
e botemos man do lume
onde non chegue o fouciño!

¡Todo prá nosa Galicia,
fror de total-as virtudes;
prá sedenta de xusticia,
ferida de escravitudes!

Namentras o sangue vibre
en beizos e corazón...
la esperanza de véla libre
e este berro: ¡Redención!

¡Xuremos!

«Dereito ou torto,
«sin máis alcuño ni-achego,
«doente ou sán, vivo ou morto,
«gallego... ¡soyo gallego!»

R. CABANILLAS

e señores, mozos e vellos, vellas e criadas, e ninguén sabía de Coburgerstrasse. Estábache boa a navalla! Por fin, na porta d'unha casa, había un rapaz outro loiro, colorado, d'ollos craros, co-a cara simpática e sorridente de todol-os habitantes de Bonn. Faleille. O de que me preguntou se falaba inglés, *cela va sans dire...* Non faltaba mais. Mais aquí rapaz, que por certo levaba o calzón curto bombacho e as meias escocesas que tan ben din, e tanto se levan na Alemaña, resolveume o problema. Resultou qu'os feitos dicían coa cara. Figuraivos que boa persona sería, qu'estaba parado il soilo diante da súa casa; ja compre ser bon. Perfeitamente: tampouco sabía de Coburgerstrasse... Mais, válat'o domo, nen que Bonn fora tan grande; eu já estaba un pouco asustado. Resultaba que n-Alemaña, cada vña é un mundo... Mais non.

O rapaz, todo atento rubiu procurar un plano. Coil na man, antr'os dous buscamos Coburgerstrasse. Aínda tardou en parecer. Cadraba lonxe, case no cabo de Coblentzstrasse. Mais non había perda: diante de nós case, estaba a Coblentzertor, por ond'a Coblentzstrasse saí. O rapaz aconselloume que pillara un carro elétrico, mais en non quixen mais complicasións. Dinll'as gracias dand'o fondo de y-alma, e lástima que non viñera algún día a Ourense, qu'o había levar a ver todal-as cupletistas.

Botei a andar, despois de pasal-os arcos da porta de Coblentz. Atopeime n-unha rua fermosísima, toda d'hote's arredados de frondosos jardins dos que viña o arrecendo das froles e da terra mollada da chovizca recente. Rua tranquila, de luxo, na qu'ía já anoitecendo, e ficaba silenciosa e calada, com'o paseo d'un jardín.

Anda, anda, anda, camiña, camiña, camiña, alanca, alanca, alanca, cheguei á Coburgerstrasse. Precurei o número, e atopei pechado o valado de ferro, entretecido d'enredadeiras. Por mais qu'andiven no pecho, non había modo d'abrir. Mais a casa do lado tiña a cancela aberta. Entón entrei, rubín duas ou tres gradas, e piquei no timbre. Surtíu unha señora. Perguntei pola casa do Profesor Meyer-Lübke. Era a do lado, a qu'estaba pecha. Volví mirar s'habaría un timbre por afora, e nada.

Ja non sabendo que facer, vin luz na casa

do outro lado, e petei. No balcón apareceu un señor en camisa, por certo moi falador e simpático. Perguntoume s'iba en procura do Profesor hespañol, e díxome que non sabía onde fora, e que Meyer-Lübke non estaba. E faloume en hespañol. No mejo da miña anguria, vin o ceo aberto... Pol-o menos, ist'home vaimos dicir d'un hotel:

—De manera—dixenlle—que no sabe V. donde está el Profesor hespañol?

—No sé nada, no sé nada!—respondeu a toda presa.

—Pues estoy fastidiado—Dixenlle por non dicir calquera verba pior—porque no conozco la ciudad, ni sé tan siquiera de un hotel.

—Oh, muy malo, muy malo!—berrou pechando a fenestra.

E eu alí quedei, nas escaleiras, giado de desencanto... Que se l'iba facer! Había que dar volta. E din volta por antre fermosas residencias silenciosas e pechadas, arredadas de froles, e vizoso follax... Que ben debía vivir aquela gente... e qu'amocado iba eu!

Cheguei ao Market, e vin un hotel con restaurant, chamado Rote Kanne. Entrei, pedín unha cámara, e déronme. E namentras, entrei a cear no restaurant. Coma primeirizo, pedín sopa, un plato e postre. O plato era de carne: bisté á inglesa, e trouxéronme un cacho de bisté tan formidable, e tal cugulo de patacas e ensalada, qu'ape-sares dos tragos de cervexa, eu non podía con todo. Eu estaba n-un curruncha da sala. No oposto estaban unha chea de señores falando, rindo e trasegando unha man de cervexa que puña medo. Ouvíase cantal-a *Vívida Alegre*, por radio. Servía un velliño de smoking, moi atento, que de cando en cando botaba a cabeza unha porta, e berraba:

—Matilde! Matilde!

E despois marmuñaba alá coa Matilde pol-o baixo.

Crar'está que de que rematei de tragar o que puden da cea medieval que me puxeron, e de ver as evolucíons dos cervexantes, que cada volta que chegaba un novo, e cand'a algún se l'ocurría brindar, erguíanse todos moi cerimoniais e daban tres ou catro toupñadas de cortesía, todo rindo moito, rubín pra me deitar na cámara número 13.

Estaba no estado perfecto do ouservador e do viaxeiro: tiña a testa tan inteiramente valeira d'ideias, que podía aproveitar canto

vira e canto ouvira, sen deformalo con ningún preconceito. Os yoguis levan ás veces moito traballo pra conseguiren o valeiro mental. Eu a quela hora conseguira o valeiro perfecto; amañecera aquil día en París, e íbame deitar en Bonn; atravesara o Norte da Francia, o Sul da Bélxica, remontara o val do Rhin, vira un sen fin de cousas e pasara unha chea de traballos, e por unha chea d'espranzas e desencantos. Arestora nen levaba conta do tempo, nen sabía nen pra qué viñera pr'Alemaña, nen que facía eiquí, nen case coma me chamaba. Cecais por iso teño todo canto vin na memoria.

A CAMARA NUMARO 13.

Dend'o portal estreito e longo, antre dous comedores, no que hai lavabos, colgadores, un cadro con númaros e chaves e outra chea de cousas que non lembro ben, compre rubir por unhas escaleiras a man esquerda, que levan a unha estrana cámara alfombrada e trasformada en salón ou recibidoiro, con mobles estilo Imperio brancos e dourados d'escura tapiceiría, cortinages e ata cornucopias. Duas gradas mais, e métese un por un pasillo, no que case sempre cruza un c'unha criada de brazos ao ar e mandil de tirantes. Os afeizoados supoño que non haberá incomenente en que lle dean un moxegón porque haber, hai onde. Coido qu'a primeira porta a man esquerda n-ise pasillo, e senon a segunda, é a cámara número 13 do hotel ou paradioiro tidado Rote Kanne.

A porta ten vidros traballados, e duas fenestras ao fondo, baixas e apaixonadas. Dan a un pequeno eixido, e o ollar topa aixiña coas fenestras de por fronte. Estas fenestras da cámara número 13 non teñen madeiras, coma despoixas vin que sole acontecer na Alemaña. Teñen en troques abondo de cortinaxes e de stores de puntilla. O qual non chega, coma ben se comprende, pr'arredal-a a crúa e cruel luz da mañán. Por outra banda, a porta é de cristais, de geito que durme un coma pechado n-unha linterna.

Antr'as dúas fenestras hai un lavabo moderno, empotrado, con dous grifos, un d'auga quente e outuro d'auga fría, e desaugue centífeco. Duas toallas están penduradas duns tornos nikelados que hai na parede, por meio d'unhos presillos de fita que teñen cosidos.

O leito está a man dereita, coa cabeceira contr'a parede ond'está a porta. É o primeiro leito alemán: antigo, de madeira bruñida. Ten a almofada moi ergueita, e está coberta coa sávena e un groso edredón de seda bermella. Nós pés hai unha sorte de colchón que non sei ben pra que serve, mais que, coma a sávena non chegaba ben aos pés, deixeiño estar.

A mesa de noite, antr'o leito e a porta, é tamén antiga. Ten enriba un tapetiño de crochet, e unha lámpada eléctrica d'enchufe; mais non compre andar n-ela: unha pera que ven de riba da cama, permite acender á vontade a luz do teito, a da mesa de noite ou a de riba do lavabo. Van as tres por turno, de cada vez qu'un lle dá á pera, alendese unsa luz difrente. Por fin: a mesa de noite ten orinal, o qual m'amostrou qu'aínda hai cultura n-esta banda d'Alemaña.

Na parede que cadra a man esquerda conforme un entra, hai primeiro un colgador, e despois un gran sofá de reps, e dediante unha mesa con tapete e cinzeiro de louza.

O almarío está á esquerda da porta conforme s'entra, do lado oposto ao leito, e non ten espello. Espello hai un bó antr'as dúas fenestras, enriba do lavabo. Paredes empapeladas, teito caleado, alfombra no chao e dúas cadeiras compretan—como din os novelistas do século pasado—o mobiliario da cámara número 13. E pra unha noite, tiña de mais.

Atopei aquilo confortábele e comprensíbele. Porqu'esquecía referir que pra o inverno, tiña dous radiadores debaixo das fenestras. O peor era a iluminación: substituíndo aos incomprensíbeles e noxentos maineles dos hoteles hespañois, había eiquí aquela endiñada porta de cristais. Ben é certo que tiña por adentro unha cortinilla forrada, mais nen por esas; a luz do pasillo colábase pol-os lados da cortinilla, algo escasa.

Non embargante, durmín aixiña, despois da deseiva que levava.

Ora, que despertei moi cedo. A luz entraba que daba genio, traspassando a cortiñada toda e vindo faguer cóxegas nos nervos. Acordei de todo e funme lembrando nidiamente d'onde m'achaba, do que tiña que faguer, do que m'agardaba... Aínda lle din unha miga d'acougo á nugalla, deixándome estar ao quente debaixo de tanta roupa, gozando do

repouso en terra estrana, e d'esas horas da mañá no leito, de cote tan gustosas, nas que se solen desfaguer en fume levián os coidados da víspera. Así foi. Aisiña m'atopei aliviado e animado.

Entón erguínme, laveime por fronte d'aquil espello, despois de ter descorrido os cortinages, e cando me viñeron chamar ás oito, com'eu dixera, estab'en já feito un señorito, sentado no vello diván, escribindo n-aquela mesa. Erguínme, e fun á rua.

A UNIVERSIDADE.

Do Market fun car'a Universidade. Fun por unha rua estreita e desembocuei n-unha placiña pequena, con árbores. A Universidade é un longo edificio d'estilo neoclásico, liso, severo e frío, anque craro e de leda coor, co-a entrada por un xardín con reixa. Enriba da porta central da fachada, a image da Virxe, padroeira de Bonn, sandoume da miña sociedade, e fíxome risoiña e maternal compañía.

Todo era ledo. Entraban e surtían moitos estudantes, os mais coa testa ao len, calzón curto bombacho, loiros, colorados e riseiros, e rapazas en pelo, loiras, aínda mais coloradas, todas e todos cos cartifoles debaixo do brazo, primeira visión da vida universitaria alemáa qu'eu viña precurar cheo de fé, com'outros tantos, já un pouco vellouco pra istes trotes.

Metínme por alí adiante, por un andadeiro penumbroso todo en pedra, e din ao cabo co Romanisches Seminar, qu'estaba pechado. Un estudante de chapeu desfeito, anteollos e gardina, viña cara min do ganchete c'outro que ficou indeterminado na miña lembranza. Perguntei, e il, sacando o chapeu, respondeu-me qu'abrían ás dez.

D'aquela, púxenme a agardar na acera, onde ata o asfalto mollado semelloume ledo e rideiro. Aló no cabo, a man dereita estaba a Coblenzter Tor, e por alí tiña que vir, se viña, o Prof. Martínez Santa Olalla. se cadra, n-un distes carros eléctricos... Mail-os carros pasaban, detíñanse, baixaba e rubía a gente, algú viñan car'a Universidade, e ningún d'iles era o Prof. Martínez Santa Olalla. Canso d'agardar, fun alí de fronte a unha barbería, onde me serviron ben en pouco tempo, e párceme que me puñeron un farrapo quente na cara. Eran as dez. Volta ao Romanisches Seminar. Aberto. Unha señorita

longa, resequida e sesésga qu'ordeaba papéis atrás d'unha mesa, unha Secretarin ou Asistentin, dixome que o Profesor Santa Olalla estaba doente n-unha Krankenhaus da que me deu o enderezo, e aconselloume que vira ao Prof. Moldenhauer. Non quixen mais parola. Din volta pra o hotel, pedín un taxi, e fíxenme levar á Krankenhaus.

A KRANKENHAUS.

«Lindo panorama» coma houbera dito o ché da *necrópolis*... Emprincipiei a me decatar de que n-Alemaña val a pena estar doente, o que teña cartos pra se permitil-o luxo d'enfermar n-estas condicións. O auto parou diante d'un precioso jardín tan vizoso e froido qu'era maravilla, e daba mesmo genio sentir renxer baixo dos pés aquel'a area dos carreiros, coor d'azafran, com'eu pensei que non había mais que nos poemas d'inspiración verlainiana. Cheguei ao portal, cintilante de mármore e bronce, e canda min chegou un rapaz novo, moreno e escoreito, e de sócató dízme:

—V. es el Señor Risco.

Era compañeiro do Santa Olalla, que lle fixera o meu retrato verbal, de tan bó geito, que me recoñeceu aixíña. Non é unha cousa do outro mundo facel-o retrato d'un home coma min, que fica descrito n-unha caricatura. Estivéranme a agardar n-un tren, e eu chegara n-outro; deixáranme un papeliño escrito, qu'eu non vin, na cancela da cás de Meyer Lübke. Todal-as precaucións foran collidas pra me recibir en Bonn... Aquil rapaz —todos son mais novos que un, todos acordaron mais a tempo pra se faceren sabios— chamábase Prieto, e era granadino. Entrámonos dous juntos, e chegámonos á cámara do noso amigo, cheo já eu d'unha emoción de benandanza... Levaba catro días de soedade... Ademais, resultaba qu'enantes de chegar, já eu era n-Alemaña coñecido dos descoñecidos.

O Profesor Martínez Santa Olalla, que semella un pouco o chefe da colofia hespañola de Bonn pol-o presitigio das variadas actividades centífecas, almorzaba n-unha cama d'operacións, na mais leda cámara do mais ledo sanatorio do mundo, ond'as lindas polas froleceidas de kakemono japonés deitaban dita e consolo pol-as fiestras abertas ateigadas de pímaveira. A súa testa moza de sempre,

cos loiros cabelos à moda da Nova Guiné, e as antiparras de carey. Carta da miña casa, súpeta e desordeada conversa, lembranza de todos os amigos, un plan d'estudos e viages complotado, meia guía de Berlin, críteca dos hispanistas tudescos, ouservaciós e juizos en col do caraute alemán, da cencia alemáa, da sociedade alemáa, das mulleres alemáas, unha foliada e unha céntrica d'arrieiro no gramófono—todo alemán tén un gramófono; todo hespañol que leva algún tempo d'Alemaña, tamén; ao son d'iste gramófono já bailaron as monjiñas d'esta Krankenhaus...—e a chegada do Sr. Noguera, que vai se-o meu guía en Bonn.

O Sr. Noguera entra falando en hespañol, mais n-isto vense a min, e di ajuntand'os calcañares:

—*Ah! Guten Tag!*

Fixome o efecto de que se l'houbiera tronzado a espontaneidade da entrada ao s'atopar c'un suposto alemán, e qu'a presentación l'houbiera devolto o humor.

O alemán non tardou en chegar. Era o médeco, e era judeu. Moi bromista. Pouco parou. Siguiu a conversa.

Do que din e do que pensan estes hespañoles de Bonn; falarei despois. Noguera é catalán e traballa n-arquiteitura cristiáa no Seminario de Teología católica da Universidade. Todos son católicos en Bonn; o que é protestante, é que é forasteiro. Así e todo, na Universidade hai dúas Facultades de Teología: unha católica e outra protestante. Hai tamén unha eireja disidente, dos católicos que non acetaron as decisións do Concilio Vaticano; teñen eireja e culto, mais o clero vailles escaseando.

O MUNSTER.

O Sr. Noguera e mais eu surtimos pra ver a cidade.

Pirmeiro, o Münster. O Münster é a catedral de Bonn. Románica restaurada, d'ise románico alemán tan coñecido, tipo, por exemplo Domo de Bamberg, tan repetido nas historias elementás da arte. Oso redondo con arqueirías e torres aos lados, claustro característico, bárbaro e rudo, con curiosos capiteis, que non tiven tempo de detallar, vidreiras de cores, boas imaxes. Unha cripta románica con capiteis cúbicos primitivos, restaurada tamén. Por outro lado andan fa-

cendo excavaciós, e atoparon restos moi antigos d'outra eireja con difrente orientación. Todo un pouco frío.

Noguera dalle pouca importancia; di que é bárbaro, pesado, que non ten escultura, que o mais que ten é restaurado. A min satisfai-me mais, ben seña por non ter o gosto exigente do especialista, ben pol-a pirmeira impresión de ver na realidade o que soilo se ten ollado en estampas. Mail-a visita fai tan pouco demorada que teño todo case esquecido.

Non me pasou isto co-a impresión geral da cidade, que cada día se me foi afincando mais na y-alma. Algún tempo despois, aínda dicía eu en Berlin que Bonn era a cidade mais fermosa que vira na miña vida—despois de ver Lisboa!—e layábame de non ter quedado en Bonn.

Despois do Münster, demos unha volta pol-as ruas, enantes de xantar: lembro librerías moi ben postas e clasificadas por materias, jardís cheos de verdor e coor, a Kaiser Platz.

Fun xantar ao Rote Kane, sopa de letras, esa sopa erudita e pedagógica que debeu inventar Gutemberg, e non Picadillo, e unha Kotelette preparada á inglesa. Non tomei café, e cand'estaba escribindo as miñas notas, veume precurar o Sr. Noguera.

O MUSEU.

As sezóns de Prehistoria dos Museos alemás son mareantes, estonteantes, provocantes a vértigo. Son d'unha profusión tal, que n-unha visita d'estas, semella qu'as cristaleiras andan bailando arredor, vólvese un tolo, porqu'aquello non se dá visto, e adiós. Salas e salas que non rematan nunca, ata qu'acaba c'un a canseira, e já non fican forzas mais que pra pillar a porta o mais axiña e surtir logo á rua, porque semella qu'o persiguen a un os coyos e os testos, e qu'o acomete a un febre.

No de Bonn, qu'o Noguera me levou ver despois de xantar, hai de todo, dend'o musteriense pra diante. Já non quixen parar na Steinzeit, farto de tanta cerámica neolítica coñecida, dos vasos campaniformes con decoracións com'as nosas ou difrentes, algunhas curiosas pol-a súa aparente irregularidade. Da Edade do ferro non vin mais que sete pezas d'ouro, brazaletes e torques que coído de

La Tene. En troques, hai moitos torques grandes de bronce, de barra retorta de sezón cadrangular.

O mais importante é o romano: cerámica, estatuínas, e moitos, moitos, moitos, moitos vasos de vidro, con gran variedade de formas, algunhas que non vira endejamais, e outros ben grandes e inteiros. Estupenda coleición, a d'epigrafía romano-bárbara.

Logo, a sezón bárbara, con epigrafía, cerámica, vasos de vidro dos qu'andan pol-os libros, espadas de ferro, sepulturas inteiras.

Na sezón medieval, hai soberbas esculturas en madeira, sobre todo, do XV. O Nogueira chamarme a atención pra unha Pietá de face convulsa de door, c'un Cristo terriblemente trágico nos brazos. A violencia da raza alemáa—gran guerra, spartakismo, nacional-socialismo, cecaís, coma resume, expresionismo—estarrica os ósos, retorcede as juntas e domea o pescozo d'esta figura crudelmente martirizada.

Moito teño ouvido falar da violencia germánica. Mais o patetismo d'esta figura é mais que nada, romántica. El non é isto o romantismo, unha parte ao menos, importante, do romantismo? Romantismo, en parte, é paixón; violencia é paixón. Co gallo d'isto, censuran algús que non deberan—Sardinha, Maritain—o romantismo. Non hai razón: o romantismo é bó e ruín. O clasicismo é frío de mais pra ser bó. O clasicismo iñora a Cristo; mais por Cristo ou contra Cristo, o romantismo é de cote cristiao. O Clasicismo iñora o pecado—s'il mesmo non é já un pecado contra do espírito, non contra do espírito atal coma o entenden os clasicistas e filósofos modernos: espírito—razón, intelixenza teórica etc.; senón contra do espírito verdadeiro, cuio prototipo é o Espírito Santo, o que descendeu en figura de flama, de lume, non luz soementes, coma quer ser o espírito dos filósofos, mais a un tempo luz e quentura, paixón, loucura da Cruz...—; o romantismo pódese gozar no pecado, mais ten de cote a noción do pecado, a mais cristiáa das nocións, allea ao clasicismo. E todo pecado pode ser perdoado, senón é o pecado contra do espírito, contra do lume vivificante que se fixo plástico n-esta figura, porqu'o seu criador, sobrabondosamente inspirado, deitou n-ela tanta sustanza espiritual, sua (fé) e comunicada (inspiración), que por forza tiña que martirizal-a materia e sobrepasal-as for-

mas pechadas no cánon, nas que se detén o clasicismo, coma de feito as sobrepasa tantas veces a mesma natureza. Do que poidéramos tiral-a consecuencia de qu'há mais lume, mais espírito na natureza, que no mundo racionalizado dos clásicos e dos filósofos. Precisamente é esa infusión d'espírito a que na natureza non pode captar a cencia cando l'aprica un espírito artificial: o espírito matemático de Keplero e Galileu, empeñados na teima d'euclidianizal-a natureza... E se cadra, iste engano é a defensa do incognoscible, a barreira, o valado que descubriu Kant, e que puxo Deus á cobiza intelectual dos homes, en castigo do pecado original.

Por todo o Museu adiante, andan uchas de madeira d'arte popular, en cuio decorado predomina a pola serpeante, os florós circulares de moitas follas e os recadros. Os ferrollos son singelos. Hai un arcón reforzado con tiras de ferro cruzadas e co mesmo sistema de pechos que o que tiñan no Consulado hespañol de Hendaya. Outro tipo moi arcaico, asegún o Nogueira, medieval, con reforzos de ferro en feitiño de ramos angulares, e sen mais talla qu'algús florós.

Outra cousa d'arte popular moi fermosa, son as de louza, que teñen unha salíña: platos coa Virxe e o neno, d'execución moi torpe, pero graciosa; con esceas d'amores, militares e cabaleiros en caricatura, señores de chisteira, moi chistosos. Placas cadradas con imaxes pra pôr na parede, escribanías das qu'aínda venden nas tendas coma pezas engebres, estatuas de persoaxes, serias ou caricaturescas, e outras moitas cousas que non podo lembrar. Cores azúes, verdes e marelos principalmente, anque tamén toda policromía.

A sezón de pintura non ten en moderno nada de particular: mestres secundarios da escola alemáa e holandesa, copias do Corregio, un Carracci, uns cadriños pequenos qu'apóñen a Velazquez, algús italiáns de terceiro orde.

N-unha das salas, un garda vello e groso, grandote, fofo, de bigote branco, ao nos ouvir falar hespañol, ven onda nós falando portugués, dicindo qu'estivera moito tempo no Brasil. Eu faleille algo, mais non tiñamos tempo pra nada.

O mais intresante do Museu son os cadros de primitivos alemás da Escola de Colonia, cadros góticos moi fermosos, algús restaura-

dos. O Noguera desconfía moito d'estas restauracións; di que sabe Deus coma serían as coores primitivas, que se teño ocasión, que vexa coma traballan os restauradores en Berlín, que o fan co pincel na man.

O certo é que, seña por non teren o ouro da pátina, seña pol-o qué, istes cadros restaurados resultan d'unha coor marcada de máis, ágría e non sempre armoñosa. Hai azúes e coores tella que mancan nos ollos. A pátina dalles unha calidez especial, unha quentura agradábele e dourada que perden na restauración.

Hai uns cantos Boscos, de cote graciosos, réplicas, copias ou orixinas d'outros coñecidos.

A BEETHOVEN-HAUS.

Por fin, deixámo-lo Museu, e atopamos a outro pensionado, o Dr. Muñoz, qu'estuda sociología, e estaba falando e rindo c'unha estudante, na rua. Estas rapazas estudantas teñen, naturalmente, todas moza. Non somentes as guapas, que son moitas: «*Ein rheinisches Mädchen...*», loiras e coloradas, senón as regulares e aínda as feas. Esta era regular nada máis. Trátanse cos rapaces con gran intimidade e liberdade, somentes qu'asegún os hespañoles, compre tratalas de «*gnadige Fräulein*».

No camiño pr'a Beethoven-Haus, vin a primeira manifestación comunista: uns trinta con bandeira bermella e uns letreiros n-uns paus, atrás d'unha banda de música. A gente seguía pol-a rua coma se tal cousa, e os *schupos* non facían máis qu'acénárenlles pra que circulasen. Emprinciaron a cantar, e fóronse marchando. Ao nós pasar un pasonivel, o gardián, rapaz outo e loiro, deixou-nos pasar antes de tempo, erguendo os paus pintados qu'o pechaban, e decíndolles a unhas señoras qu'iban dediante:

—Pasen, que já d'abondo os fixeron agardar os comunistas!

Dixoo de moi mal genio pra os manifestantes.

Infórmanme os meus compañeiros de qu'en Bonn hai moi poucos comunistas, que aqueles habían ser algús sen traballo pagados pra manifestárense, ou gente que collía iste pretexto pra saír c'unha música cantando a coro pol-as ruas. A música é moitas veces o verdadeiro motivo das manifestacións. Os ale-

más gozan c'unha banda e c'un coro, mais compre motivalo pra saír pol-a rua, e o motivo tan ben pode ser o comunismo com'outra cousa.

Na Beethoven-Haus, a entrada custa un marco. A casa é antiga e boa, c'un portal moi limpo onde venden postais, fotografías, libros, partituras, prospectos referentes ao Mestre, e onde s'anuncian os festivais beethovenianos de todo o mundo.

Enriba, as habitacións están cheas de vitrinas con escritos da man de Beethoven e dos seus amigos, partituras, cartas, documentos, lembranzas íntimas. Pol-as paredes, retratos de Beethoven e d'amigos e admiradores. Hai tamén pianos e claves antigos, violoncellos, violis e outros instrumentos regalados por artistas, bustos e estautas. Vimos a mansarda onde naceu Beethoven: hai alí un busto en mármore e coroas ao pé.

Un señor gordo, moi serio, vainos amostrando todo e espricando; de cando en cando, fai un chiste... Conosco vai unha familia composta d'unha Frau, unha Fräulein e dous Kinder. As señoras admiran moito todo, sen comprenderen nen migalla; os nenos non fan caso de nada. Certo que hai pouco lugar á emoción, e un vai já canso. Non embargante, desfían nomes e figuras pol-o magín. Canto mais agradábele non había ser aquela Alemaña que non a d'agora! A Alemaña romántica, a que todos levamos dentro e que o non atopala é un timo. Cousas que se foron, o espírito, a y-alma, o lume aquí, que se vai retirando da vida do mundo e deixándoo abandonado á morte coa ilusión da vida... En que tempos nos tocou vivir! E que tempos vai acordar o meu filliño! Hai que ter pena pol-os mozos, pol-os nenos, pol-os que veñen, qu'o que é nós, ja pouco nos fica qu'aturar, e pol-o d'agora, aínda hai museus...

SEMINARIOS.

Ben. Despois fomos á Universidade. Edificio enorme. Estivemos n-un restaurant que hai pra os estudantes, con mulleres n-a mostrador, onde os estudantes, se sirven a si mesmos. Moita mesa redonda de madeira, con froles c'un pálido decorado de pintura moderna de tons apagados. Alí Muñoz e Noguera tomaron algo.

Logo fomos ao Seminario de Teología católica, onde traballa o Noguera en arte cris-

tiao medieval. Cada seizon ten unha sala coas paredes cobertas de libreria e no meio mesas longas con sillas, todo pintado de negro e un silencio absoluto. E nada mais. N-unha d'elas, un rapaz collía notas. Non é outra cousa un Seminario alemán. Habería quen agardaría mais utilidade; mais os libros e o profesor fano todo. Despois estivemos no de sociología e economía que son o mesmo.

Pra entrar na sala de lectura dos estudantes, deixámo-los abrigos e chapeus n-un garda-roupa. A sala é grande, toda chea de libros, jornais e revistas distribuídos en seizons. Alí o que hai principalmente, é literatura e actualidades: non é sala d'estudo, senón d'esparramento, pra qu'os estudantes s'enteiren

do que pasa no mundo. Estaba cheiña de rapaces e rapazas lendo n-un silencio que s'ouvían volver as follas dos libros.

N-un páteo da Universidade, hai un momento aos mortos da guerra: unha figura d'home encoiro, de testa enormemente alemá en violenta postura, erguendo ao outo unha espada desenhada co-a punta pra riba. Ergue a espada com'un viril. Tamén hai nos pasillos moitos retratos d'estudantes e profesores d'aquela Universidade mortos na guerra: están vestidos de peisanos, d'estudantes ou de militares.

(Continuaráse)

OS HOMES, OS FEITOS, AS VERBAS

LIBROS

ROMANCE DEL GAUCHO PERDIDO
por Angel Aller, Montevideo.

ANGEL Aller é un galego con saudade, que lembra da sua terra e entrañase nas esenciais das terras estranas e conserva moi ben o ton popular e heroico do romance, tratándoo á moderna, de xeito que lembra o *Romancero gitano* de García Lorca, con acento mais tradizoal e arcaico:

«Pálido broche lunar,
el cinturón le ponía
sobre negros merino
primores de argentería.
Limpia, nazarena espuela
por la zaina piel corría,
corre que te corre, como
luz en tiniebla sombría.

Romancero, romancero sen dúbida. E ben.

VILLA DE CALVOS DE RANDIN, por
Florentino L. Cuevillas e Xaquín
Lourenzo. Seminario d'Estudos
Galegos, Sant-Iago de Compostela, MCMXXX.

CONSTITUE unha das monografías de bisbarra que ten emprendido o Seminario. Leva unha introdución xeográfica, un acaba-

do estudo d'arqueología e etnografía prehistórica, co resultado da esploración de dúas necrópolis, unha de antas e outras de sepulturas planas e do achadego d'un acobillo de machados d'alvado; notas d'arqueología moderna, e abundosa colleita folk-lórica. Ven profesamente ilustrada con fotografías e moitos deseños de Xaquín Lourenzo.

Monografía moi valiosa e útil, na que s'enxerga moi ben o conxunto total da vida estudada, na coherencia de todos os seus aspectos, que é o que se propoñen esta sorte de traballos, os cales, ademais do intrínseco de cada aspecto centífeco, amosan vivente e real o país de que trata.

VIAJE Y FIN DE DO FRONTAN, por
Rafael Dieste, Editorial «Niké»,
Santiago de Compostela.

OTRASNO é o autor dramático de *A fiesta estupendo* contista de *Dos Arquivos do valdeira*, danos agora unha peza dramática en castelán merecente de ser sua. Farsa trágica de senso un pouco escuro, mais impresionante e de fondo intrínseco. Non sabríamos dicir se n-ela predomina o simbólico, mais ou menos precurado, ou o singelamente humano, anque dende logo é isto o que nos engayola, e é isto onde é mestre o autor. Os persoaxes, aínda sendo de lenda e ata indeterminados—o caseiro, o Labrador, o Pelegrino—teñen vida real. A influencia de Valle-Inclán pa-

réceños indubidable; Don Frontán, mais trágico, mais fatal, lembranos certos instantes de Don Juan Manuel Montenegro, anqu'outras veces s'arrede moito d'il.

GALICIA, CARA Y CRUZ, por Julio Sigüenza, Montevideo, 1930.

VELHQI un libro do que non é doado dar unha idea sen repetido. Compre lêlo. E' un libro aprobeitado. N'il están todas as inquedanzas d'un desterrado agudo e coscente, pol-a sua terra. E' un libro moi pessoal, coma de poeta, e moi de todos pol-o intres do que trata. Ten acertos sorprendentes, ás veces n-unha soila frase, n-unha soila verba. E', s'o imos clasificar, un libro de critica, non furgadora nen demoledora, senón positiva. Libro espranzado, afirmativo e franco. Junta unha leda independenza de criterio, unha nidia e espontánea ortodoxia nacionalista. Vai revisando os nosos valores espirituais: homes, obras, raza, arte, cidades, instituições, problemas. Libro súpeto e ambicioso. Compre lêlo.

REVISTAS

BROTERIA, dezembro 1930.

SUMARIO: *O livro dos Espíritos*, M. de Sousa Pacheco.—*Soldados para a Epopeia*, Serafin Leite.—*A Crise da Família*, Luis G. de Fonseca.—*A nação formal do número*, Julião Pécantet.—*Aspectos da Poesia portuguesa*, José Agostinho.—*Deveres negativos do clero*, E. Jombart.—*Influência religioso-cultural do Bolchevismo*, Mons. Plsiffer.—*Revista de Revistas*.—*Notas bibliográficas*.—*Obras recebidas na Redacção*.—*Efemérides*.—*Índices do Vol. XI*.

O INSTITUTO, 4.ª Serie, vol. 9, núm.3

SUMARIO: *D. João VI e D. Miguel*, João Jardim de Vilhena.—*A religião grega*, Agostinho da Silva.—*Artistas portugueses do século XVIII*.—*Subsídios documentais para a biografia de Antonio Joaquim Padrão seguidos de uma nota relativa a um quadro da sua autoria*, Julio Jesús.—*Ensaio sobre os latinismos dos «Lusiadas»*, C. E. Corrêa da Silva.—*Os estudos germanicos em Portugal*, L. Saavedra Machado.—*Subsídios para a historia da*

musica em Portugal, Sousa Vitervo.—*Comentarios de Antonio Couto Castelo Branco sobre as campanhas de 1706 e 1707 em Espanha*, Gastão de Melo de Matos.

Núm. 4.

SUMARIO: *Cicero advogado*, Luis da Silva Ribero.—*La Theorie des Groupes et les Recherches récentes de Géométrie différentielle*, E. Cartan.—*Os estudos germanicos em Portugal*, L. Saavedra Machado.—*Alguns aspectos da prosa medieval principalmente através da «Primeira parte da Crôde Don João I» de Fernão Lopes*, Vitorino Nemesio.—*Subsídios para a Historia da musica em Portugal*, Sousa Vitervo.—*Do valor diagnostico da cuti-reacção á tuberculina, em clinica infantil*, João Porto.—*Comentarios de Antonio do Couto Castelo Branco sobre as campanhas de 1706 e 1707 em Espanha*, Gastão de Melo de Matos.

O NOSO LAR, Revista Ilustrada de Antiguos y Actuales Alumnos del Colegio en Anceis, La Guardia y Vigo.

PUBLICACIÓN já antiga—áchase no décimo ano—na que se refreza á actividade docente dos P. P. da Companhia de Jesús en Galiza. No meio da sua amena variedade de revista de carante geral, destaca a informação escolar. Nos números que temos recibido publica un traballo en col de *La Purísima de Juan de Juanes*, de G. Bravo, outro en col do *Monasterio de Melón*, de Antonio Vazquez Garcia, e *A Cantiga do Xilgarino*, poesia galega de José Rubiños S. J.

A NOSA TERRA, Xaneiro 4.º 1931.

A cofecida publicación, Idearium das Irmandades da Fala, trocou o seu formato por outro mais moderno e popular e ao mesmo tempo, mais imitante ao que tiña no comenzo. Logo sairá quincenalmente, e ainda mais millorada.

O número que resañamos trae: *Ao decorrel-os dias*.—*O deber é berrar*, por Vicente Risco.—*A suxestión do mando*, por V. Paz Andrade.—*Do momento*, por Victor Casas.—*Xosé Lesta Meis*.—*Amor*, por Manuel Lagris Freire.—*O fito d'un camiñar*, por Ramon Otero Pedrayo.—*Na India*.—*Aos nosos leito-*

res.—*Novas da Causa*.—Unha tradución de Galicia cara y cruz de Xulio Sigüenza.—*Fins d'ano*, por A. Martinez Doval.—*Follas novas*.—*O ano derradeiro en Betanzos*, por Luis Cortiñas.

LA NOSTRA TERRA, Mallorca,
núms. 33-36

No núm. 33 (Setembre) publica: *Catalunya a Ginebra*, El VI Congrès de Minories Nacionals; no 34, *Interpretacions de la ironia*, por B. Forteza, *Meditació romana* de Louis Le Cardoune, trad. por J. P. i M. Cant de tardor, por Francesc Vidal i Burdils. No 35, *Eynegeticon*, poema de caza de Gratius Faliscus, trad. por A. Pons. No 36, adicado à lembranza de Mistral, trai: *Mistral i la seva obra*, por Guillem Colom y Esquixada, trad. de Mistral por Maria Antonia Salvà. Tamén se refire ao cinquentenario da Sociedade Arqueològica Luliana, celebrado o 18 de Nadal.

SUDETENDETSCHES ZEITECHRIFT
FÜR VOLKSKUNDE, Prag, 3
Jahrgang, 1930 6 Heft.

INHALTSVERZEICHNIS: Egon Lendl, *Sudeten-deutsche Kolonisten in Oberslawonien*.—Dr. Gustav Jungbauer, *Sprachinsellvolkskunde*.—Karl M. Alier, *Zum deutschen Volkstanz*.—Richard Zeisel, *Der Dumme hat's Glück Märchen aus der Deutsch-Probener Sprachinsel*.—Franz J. Beranek, *Zum Hausbau in Karpathenrussland*.—*Kleine Mitteilungen*.—Atlas der deutschen Volkskunde, etc.

L'ALLIANCE LITTÉRAIRE,
Paris, núm. 2.

SOMMAIRE: Alexandre Mercereau, *Comment perueitise aux Concerts symphoniques de vivre, ou la crise de l'Intelligence Française*.—P. N. Roinard, Leon Talboom et Eugène Figuière.—P. N. Roinard, *Anibition*, poème.—M. de Nicolay, *Le Dr. Jaworsky*.—Dr. Jaworsky, *La réincarnation au point de vue philosophique*.—E. A. Larit, *Paul Brulat et son oeuvre*.—André Billy, *Leon Deffoux*.—L. Leclerc, *Camille Fabri*.—Marie-Reine Agnion, *H. J. Magog*.—Paul Dalveire, *Robert Veysse*.—Me. Maurice Prévost, *Henri Titrés*.—Jean Desthieux, *Ode pour Lucien Rômer*.—Alexandre Mercereau, *A la mémoire de Nicolas Tarkhoff*.—Adrien Gaignou, *La Fédération des Sociétés d'Ecrivains et des Revues Littéraires de France*.—Charles Dervillier, *A la recherche de Marcel Proust*, Lucien Aressy. —*Nous progressons vers Gallipoli*, Albert Cerisier. —*Les Mouches*.—P. Dalveire, *Leçons d'amour à l'usage des jeunes filles*, de Odete Dalac. —Felix Galipaux, *Vous ferez bien...*—Theo Vaslet, *Me. Pon, notaire de province*, de Reginald Granlich. —R. Granlich, *Une fin de vente en Flandre*, *Un honnête homme*.—L. Martin, *Lames de fond*, de Maurice Rhéne. —M. Rhéne, *Lames de fond*.—Alexandre Mercereau, *Qui découvrit l'Amérique*.—Lucien Aressy *Le 6 me. Congrès des Ecrivains (compte-rendu)*.—*Bonne langue e mauvaise langue, ou A travers la grammaire*.—*Oniscocratie*.—*A travers la presse*.—*Livres reçus*.—*De tout un peu*.—*Petite correspondance*.

IMPRENTA NÓS, LINARES RIVAS, 50. A CRUÑA

SEGUNDO LIBRO DE
COVARES
POR CASTELLO

Pedidos a NÓS - Hortas, 20 - SANTIAGO

Apareceu o volume I da "Biblioteca Murguía"

DE ESTO Y DE LO OTRO

por Roberto Blanco Torres.

Pedidos a NÓS - Hortalas, 20 - SANTIAGO

FOTOGRAFADO

Si quer qu-os seus fotografados sexan o mais perfecto posibres, convelle envialos aos

Talleres de fotografado ESPASA-CALPE S. A.

Ríos Rosas, 24-Apartado, 547 MADRID

Drogueria e Farmacia

LUIS FÁBREGA

Progreso, esquina a Luís Espada

OURENSE

MERQUE VOSTEDE

Plumeiros **RAFIUM**

De mais dura qu'os de pruma e limpan
millor. Véndese en todol-os estableci-
mentos do ramo

Andrés Perille - OURENSE

O movimento demóstrase andando . . .

O galeguismo lêndo as publicazóns **NÓS**

Sanatorio Quirúrgico de San Lorenzo

SANTIAGO DE GALICIA
DE LOS PROFESORES

D. Fernando Alsina y **D. Antonio M. de la Riva**

CIRUJANO

GINECÓLOGO

Establecemento dotado de todol-os elementos que exixen
a terapéutica e a hixiene modernas, situado nas aforas
da poboazón, moi cerca do paseo da Ferradura

Teléfono número 195

Pra detalles, calquera dos Directores ou o Médico interno

A hixiene nos nenos

é a garantía da súa saúde física e moral o día de mañá.

No diario aseo dos nenos emplee o **"Jabón Sales de la Toja"**, único que ás súas altas calidades meiciñás xunta toda a finura e perfume d'un xabón de tocador.

Contribúe ó perfecto desenvolvemento das criaturas e evita o perigo da escrófula e o raquitismo.

**JABÓN
LA TOJA**
ÚNICO EN EL MUNDO

HALLOZ

O Xabrón da Toxa
é o mellor.
Honra á Galicia no
mundo enteiro

AGUAS DE
MONDARIZ
 FUENTES DE GÁNDARAY TRONCOSO
 Propiedad de los Sres. Hijos de Peñador

Véndese en todas
 Boticas, Droguerías,
 Hotels,
 Depósitos d'augas
 minerás,
 Restaurants e
 vagós-camas de
 todol-os três.

Estas augas, de sona universal sona
 o remedio enxebre e eficazísimo
 cand'un quer combater o Artritismo,
 a Diabetis, Desnutrizón, Obesidades
 diversas, doenzas do Aparello diges-
 tivo, Anemia e Neurastenia

Riquisma auga de mesa
 — gaseada naturalmente —

Mondaríz-Balneario, áchase á 35 Km. de Vigo